

جشن نوآوری

گفت‌وگو با معلمان برگزیده

زینب وکیل

معلم علوم متوسطه اول تهران

عکس: میثم اصغری

هر سال جشنواره‌های مختلفی برگزار می‌شود که در آن‌ها معلمان از سراسر ایران دور هم جمع می‌شوند و چند روزی را در کنار همکاران خود می‌گذرانند. یکی از بهترین لحظات در این جشنواره‌ها، که تجربیات ناب‌ی در آن نهفته است، گفت‌وگوهای بین معلمان است. در این گفت‌وگوها معلمی می‌تواند معنای تازه‌ای پیدا کند. در حاشیه دومین جشنواره نوآوری در فرآیند آموزش و یادگیری به گفت‌وگو با چهار گروه از معلمان نشستیم.

گفت‌وگوی نخست

نجمه عطایی، فاطمه درودی و فاطمه امیر تیموری از استان کرمان:

رتبه اول در نوآوری در روش‌های ایجاد نشاط و انگیزه در کلاس درس

و مورد داوری قرار می‌گیرد و این توجه برای ما ارزشمند است. ما سالی که مشهد در جشنواره درس‌پژوهی بودیم روزهای بسیار خوبی را داشتیم، وقتی به شهرستان خودمان برگشتیم با همکاران خود جلسات درس‌پژوهی را در درس‌آمادگی دفاعی راه‌اندازی کردیم.

آیا فکر می‌کنید می‌توانید در گروه‌های آموزشی دستاوردی از این جشنواره داشته باشید؟

بله. می‌توانیم همین فیلم را در گروه‌های آموزشی به نمایش بگذاریم و به گفت‌وگو بپردازیم.

ببینید، من فقط نه ساعت تدریس دارم و بقیه ساعات بی‌کار هستم، اما اجازه فعالیت در گروه‌های آموزشی را به من نمی‌دهند. کاش یک اتاقی در اداره داشتیم به نام اتاق درس‌پژوهی. من می‌توانم سفیر درس‌پژوهی در استان کرمان بشوم. من کتاب درس‌پژوهی آقای دکتر آرانی را چندین بار خوانده‌ام. این کار هیچ هزینه اضافی هم ندارد. در نهایت چیزی که ما می‌خواهیم این است که برای جایزه به ما پول ندهند؛ این پول تمام می‌شود و می‌رود، ما به دنبال کتاب‌های آموزشی هستیم که بتوانیم در معلمی خود پیشرفت کنیم.

اگر سال بعد از شما در مورد بهبود جشنواره بپرسند، چه پیشنهادی دارید؟ ما بسیار علاقه‌مندیم بدانیم که معلمان هم‌رشته ما چطور کلاسشان را پیش می‌برند. اگر یک سی‌دی داشته باشیم و از روش تدریس معلمان دیگر مطلع شویم خوب است.

تعداد محورها هم زیاد بود، شاید بهتر باشد دو محور نشاط و روش تدریس را داشته باشیم. هم‌چنین بخشنامه باید شفاف و اطلاع‌رسانی زمان‌ها بهتر باشد. ما فیلم خود را با کلی نگرانی در تاریخ اعلام شده آماده کردیم، اما به یک‌باره مهلت دریافت آثار تمدید شد. تمام شب‌هایی که فردای آن من تصمیم به فیلم‌برداری داشتیم تا صبح بیدار بودم و فکر می‌کردم چطور می‌توانم تدریس خلاقانه‌تری داشته باشم.

انگیزه شما از شرکت در این جشنواره چه بود؟ در جشنواره‌ها به کار ما توجه می‌شود

با توجه به اینکه شما در برنامه هفتگی سه ساعت درس علوم دارید چه قدر فرصت دارید از روش‌های فعال تدریس استفاده کنید

سال قبل که رتبه سوم کشوری را گرفته بودم چیزهای زیادی یاد گرفتم. برای مثال تلاش هر چه بیشترم روی این موضوع است که نقش اصلی را بچه‌ها ایفا کنند. همان‌طور که در فیلم دیدید بچه‌ها جای غده پانکراس را ابتدا روی بدن خودشان پیدا می‌کردند. ابتدا روی مولاژ و سپس روی بدن خودشان اندام‌های داخلی را پیدا می‌کنند و سپس هر کدام نقش یک اندام را به عهده می‌گیرند.

در قسمتی از فیلم کلاس به این اشاره می‌کنید که دانش‌آموزان در مورد موضوعی تحقیق کنند، آیا در این زمان شما منبع هم معرفی می‌کنید؟

بله معمولاً سایت و کتاب معرفی می‌کنیم. مثلاً برای زیست‌شناسی، سایت خانه زیست ایران را معرفی می‌کنیم.

آذر سهراب‌بیگ، معلم دینی و قرآن، الهام میری دبیر انگلیسی و فرشته شاه‌محمدی دبیر مطالعات اجتماعی از استان کرمانشاه:

نوآوری در استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات در فرایند یادگیری

ما در مدرسه همیشه این دغدغه را داشتیم که چرا وقتی زنگ مدرسه می‌خورد بچه‌ها با چه خوشحالی از مدرسه رها می‌شوند. تصمیم گرفتیم برای علاقه‌مند کردن دانش‌آموزان کاری کنیم. من در زمان دانشجویی شاگرد استاد حمزه گنجی بودم. ایشان یک‌بار سر کلاس گفتند: «ما به بهانه نظم و تربیت به بچه‌ها برنامه می‌دهیم و آن‌ها را به کارهای زیادی مجبور می‌کنیم. ایشان اشاره کردند که سیستم‌های آموزشی پویا دست دانش‌آموز را در انتخاب برنامه خود باز می‌گذارند و دانش‌آموز هر وقت که احساس نیاز پیدا کرد می‌تواند درس را یاد بگیرد».

خیلی اوقات برنامه‌هایی وجود دارد تا به دانش‌آموزان کمک کند به برنامه کلاس برسند. برای شرکت در جشنواره به دنبال یک آموزش مجازی بودیم. برای سنجش کار خودمان یک کار پژوهشی واقعی انجام دادیم.

➔ **من معلم برای اجرای طرح شما باید چه مراحل را طی کنم؟**

در هر مدرسه‌ای معلمانی هستند که علاقه دارند دانش‌آموزانی را که به هر دلیلی از درس عقب مانده‌اند آموزش دهند. آن‌ها می‌توانند برای این کار گروهی تشکیل بدهند. همچنین می‌توان از دانش‌آموزانی که به ساخت برنامه علاقه دارند کمک گرفت. در واقع باید یک بانکی از آموزش‌های داده شده درست کنیم. این برنامه به شکل گام‌به‌گام است و دانش‌آموز تا یک گام را طی نکند نمی‌تواند به گام بعدی برود.

➔ **اگر امروز معلم درسی می‌دهد و دو غایب در کلاس دارد البته می‌تواند وقت بگذارد و این دو نفر را به درس برساند، اما اگر هفته بعد دو دانش‌آموز دیگر غایب بودند چه کند؟ آیا دوباره باید برای آن‌ها طرح جبرانی دیگری داشته باشد؟**

ببینید ما یک تیم هستیم و معلمان دیگری از مدارس دیگر هم به این تیم می‌پیوندند و محتوا را کامل می‌کنند، البته برای مثال بعد از یک سال این محتوا کامل می‌شود.

ببینید این برنامه به تدریج کامل می‌شود. امروز من دو نفر غایب دارم و این برنامه را به‌روز می‌کنم و فردا در مدرسه‌ای دیگر معلم دیگری این کار را می‌کند. یک روز من برنامه را کامل می‌کنم و همکار دیگر از این برنامه استفاده می‌کند، روز دیگر هم من از کار همکارم بهره می‌برم. بعد از یک سال بانکی که تشکیل شد می‌توان از آن استفاده کرد.

در حال حاضر در بازار آموزش مجازی به این شکل نداریم. برای آموزش‌های رایج باید جداگانه هزینه شود. این آموزش‌ها معمولاً به‌صورت فیلم‌برداری از کل کلاس است که ممکن است برای دانش‌آموزان خسته‌کننده باشد و تعاملی در این حالت وجود ندارد. اما این برنامه قسمت‌های مختلف دارد و سعی شده است که مثل یک کلاس پویا باشد. همین‌طور نرم‌افزارهایی که در بازار وجود دارند، که ما بررسی کرده‌ایم، به این صورت نیست که دانش‌آموز خودش درس را یاد بگیرد و بیشتر به شکل ارائه مطلب است. در این نرم‌افزار می‌توان از صوت و بازی استفاده کرد. برای استفاده به شکل کتبی می‌تواند سؤال‌ها به همراه تصویر آورده شود. آموزش برنامه‌ای به این صورت است که هر تدریسی به گام‌های کوچکی تقسیم می‌شود و هر گام پیش‌مقدمه گام بعدی است و تا این گام برداشته نشود گام بعدی شروع نمی‌شود. مزیت این برنامه در این است که می‌توان به شکل فردی آن را اجرا کرد و دانش‌آموز فعالانه می‌تواند به یادگیری بپردازد. این

برنامه را نباید جایگزین کلاس کرد، زیرا تعامل بین دانش‌آموز و معلم از بین می‌رود که اصلاً درست نیست. این برنامه قرار نیست جایگزین روش‌های سنتی شود، فقط در مواقع اضطرار می‌توان به این برنامه رجوع کرد. برای مثال دانش‌آموزی به هر دلیلی نتوانسته است در کلاس حضور داشته باشد.

➔ **فناوری به شما چه کمکی کرد در این نوع آموزش؟**

برای دانش‌آموزان کار با کامپیوتر جذاب است، ما ذوق و تمرکز بچه‌ها را در انجام کار دیده‌ایم. بیشترین کمک این نرم‌افزار جذابیت آن برای بچه‌ها است.

➔ **از جهت سرعت و دقت در انجام کار چگونه؟**

نرم‌افزار همان لحظه به دانش‌آموز باز خورد می‌دهد، اگر نمره کسب‌شده کمتر از ۶۰ درصد نمره کل باشد امکان شروع مرحله بعد وجود ندارد و دانش‌آموزی که نمی‌توانست وارد مرحله بعد بشود یک آموزشی می‌دید و بعد دوباره به ادامه کار با برنامه می‌پرداخت. یکی از مزیت‌های این برنامه این است که دانش‌آموز در خانه در ساعت دلخواه خود به آموزش می‌پردازد.

➔ **دانش‌آموزی که غایب است در جلسه بعد باید به نحوی گزارش خود را در استفاده از برنامه بدهد؟**

بله همیشه در جلسه اول سراغ دانش‌آموزانی که غایب بوده‌اند می‌رویم و از آن‌ها در مورد درس جلسه قبل می‌پرسیم.

سیف‌الله رضاپور از استان کهگیلویه و بویراحمد:

نوآوری در روش‌های ارزشیابی فرآیندمحور و عملکردی

گفت‌وگوی
سوم

شوید، چطور می‌توانید توجه ایشان را به این جور جشنواره‌ها جلب کنید؟
یکی از عوامل بی‌انگیزگی معلمان نبود لوازم آزمایشگاهی است. متأسفانه مدیران هم می‌گویند چون می‌توان آزمایش‌ها را به شکل مجازی انجام داد، دیگر مثل سابق نیازی به این لوازم آزمایشگاهی نیست. اما این‌طور نیست و ما به آزمایشگاه نیاز داریم. لوازم این درس مغناطیس را که در فیلم نشان دادم، خود دانش‌آموزان فراهم کردند.

کافی داشته باشند.

➔ به‌نظر شما، آیا شرکت در این جشنواره بهتر می‌تواند به کیفیت آموزش منجر شود یا شرکت در کلاس‌های ضمن خدمت؟

• کارایی این مدل برای من بیشتر بوده است و چیزهای بیشتری را از همکارانم یاد گرفته‌ام. ➔ اگر در یاسوج شما با یک معلم بی‌انگیزه روبه‌رو

➔ از چه طریقی با جشنواره آشنا شدید؟

از طریق بخشنامه. اما برای اجرا هرچه تعداد تمرین بیشتر باشد نتیجه بهتر است.

➔ آیا در اجرا مشکلاتی داشتید؟

مشکلاتی در این راه وجود دارد، از جمله اینکه وقت تدریس کم است و یا فضای کلاس برای فیلم‌برداری از یک کلاس ۳۰ نفره کوچک است. مشکل دیگر شلوغی و سروصدای زیاد دانش‌آموزان است.

➔ پیشنهاد شما برای جشنواره بعدی چیست؟

باید رقابت به‌صورت موضوعی و در هر رشته به‌طور جداگانه باشد و داوران هم نسبت به موضوعات تخصصی، اطلاع

ستاره ستوده، از استان سیستان و بلوچستان:

نوآوری در روش‌های مشارکت اولیای دانش‌آموزان در فرایند یادگیری

گفت‌وگوی
چهارم

هر بار یکی از اعضا قسمتی از یک درس را ارائه می‌دهد و بقیه هم نقد می‌کنند. در درس ریاضی این کار بسیار مفید بوده است، حتی مشورت با معلم‌های دروس دیگر مثل قرآن نیز مفید است. برای مثال آیه‌ی «والله سریع الحساب» را من از معلم قرآن، برای شروع درس آمار، گرفتم.

اولیا در تدریس استفاده کردید، چطور این ایده به ذهن شما رسید؟

حضور اولیا هم می‌تواند به دانش‌آموزان در فهم مطالب درسی کمک کند. اولیا معمولاً پیشنهادهای خوبی برای ما معلمان دارند. من همیشه با اولیا جلسه دارم. برای هر درسی گروه‌های مشخص داریم که

➔ شما برای تدریس محیط دانشگاه‌ها انتخاب کرده‌اید، علت این کار چه بود؟

دانشگاه علمی‌کاری را برای اجرای کلاس درس انتخاب کردم تا بچه‌ها در یک فضای دانشگاهی بتوانند درس ریاضی را یاد بگیرند.

➔ شما در تدریس خود از مشارکت